

Author: Doni, Giovanni Battista

Title: Aduersaria Musica N

Editor: Massimo Redaelli

Source: Florence, Biblioteca Marucelliana, MS A.291, f. <1r>-<31v>

[-<f.1r>-] [[M]] N

[signum] Idem ait ueteres latiore campum habuisse musicas nouitates inducendi
siquidem nouis inuentis carminibus noui Rhythmi exurgebant

Laudat Ludouicum Zuccolum de uersu Italico qui damnat usum uersicolorum Italicorum
ab antiquioribus poetis usitatorum postea a Petrarcha et alijs exacti iudicij derelictorum et
rursus a nostro seculo resumptorum: quod idem Zuccolus tribuit mutationi seu nouo luxui

[lasciuiorique add. supra lin.] quae superioribus annis ex Gallia in Italiam transijt

Historiam de Tonorio Gracchi deridet ratus contraria ab autoribus de eo prodi

Reprehendit morem canendi inter epulas

Reprehendit Plurarchum ubi poculatores pro uaria natura conuiuuarum plus minusue
aquam poculis infundere uult

Dicit hordiernorum Musicorum Tonos non esse Tonos sed uarias cadentias

Habent quaedam idonea ad tractationem Musicam Dio chrysostomus Maximus Tyrius

Rapicius de numero oratorio

Ludouico Zuccolo del uerso Toscano. Gellius

Onofrio Zarabino libro secondo della nobiltà

Vide Philippum Pigafectam [Pieagectam ante corr.] nel proemio d' una canzone di

Giouanni Battista Elicona ubi de ui operatrice Musicae

Refert Plutarchus Asclepiadem surdos tuba sonasse

Fallitur ubi ait Pitagora cantando alcuni uersi spondaici

Si Mistura duorum colorum ita fiat ut in altero diuidatur octachordum inferius in altero
superius id boni eueniet ut loco tertiarum decimae existant quae suauiores sunt

[-<f.1v>-] Georgius Mazzaferus (nomen uidetur suppositum) in suo libro Manuscripto ad
Nicolaum Farfarum

Ait musicam esse difficillimam nec intelligi nisi a doctissimis, idque probat multis
autoritatibus. Negat musicam uim habere aliquam extra se rapiendi seu concitandi contra
Aristotilem octauo Politicorum quem temere falsum philosophum uocans, nitens loco
Dionei Chrysostomi oratione prima de Regno ubi ait Alexandrum a Timotheo commotum
non tam musicae ui quam natura sua

Turpiter miscet Tonos cum Generibus

Crumata olympi apud Plutarchum [[pr]] accipit pro quodam Nomo aulodico unde
chromaticum secundum aliquos dictum sit

Ait quiduis incedamus per iter signatum ab Aristoxeno Boethio Ptolomeo et alijs tamen
[[non posse nos]] hoc esse (ire a tastoni) licet enim intelligere possumus numeros et
consonantias harmonicas, [[mo]] non esse tamen adeo facile ut quidam putant intelligere
modum componendi cantiones a ueteribus usurpatum

Ait praecipuam imperfectionem musicae hodiernae esse quod canatur uoce inarticulata
more brutorum non animalium rationalium damnans tacite omnium usum melismatum

Negat syllabe proferri debere praeter sua tempora hoc est quae in loquela audiuntur

Propterea deridet cantum Planum seu Ecclesiasticum

Reprehendit Stephanum Landum quod in praefatione qua dixerit non omnes poetas aptos
esse componendis uersibus quibus sua mela aptentur: cum tamen uere dicat non tantum
attendendam esse mensuram syllabarum sed etiam quantitatem id est accentus acutos.

Male etiam eum reprehendit quia hunc uersum O glorie di chiara prole ita moduletur ut
plures phthongos singulis syllabis assignet

Ait a compositoribus uerba inepte commiseri ut Patrem onnipotentem factorem caeli et ter et caetera quem modum in uersibus latinis tolerabilem fore ratione pedum Stylum Recitatum uult esse eum cum poeta carmina a se composita recitat ut Epici facerent. Putat aerem dictum in solis temporibus consistere Putat apud ueteres usitatum non fuisse percussionem Rhythmicam. Non putat ueterum Tonorum ullum mansisse uestigium [signum]

[-<f.2r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 2r.; text: Dorius, Phrygius, Lydius, [ta], [te], [to], Mi, fa, sol, re, mi, la, Vt, Accomodando Phrygium Dorio, uertitur in, [[Re]] [sol corr. supra lin.], Dorium Phrygio, Lydium, Hypolydium, Hypolydio]

[-<f.2v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 2v,1; text: Consonantiae chordarum Enarmoniarum, 3, 4, 5, 6, [signa]]

Vna ex rationibus [[<...>]] quae faciunt uerosimile Enarmonium et Chromaticum purum aliquando usurpata fuisse [[est]] ducitur a tibijs si enim in ijs propria foramina assignare uelimus phthongis [signum] E, [signum] A, [signum] [sqb] ut consentaneum est paucas habeam digitos necesse uidetur ut eorum loco omittantur G et D uoces Diatonicae [Doni, Aduersaria Musica N, 2v,2; text: E, [signum] E, F, G, [signum], # G, b A, A, 6/5, 25/24, 81/80, 16/15, 3, 4, [signa]]

Maius est interuallum 32/31 quam 128/125 id est excessus semitonij maioris ad minus quare interuallum [signum] E, b A est majus [minus ante corr.] quam 6/5 itaque non est ternaria media. [[Modo tamen b A, b E grauiora sint tantum 24/25 quam A, E nam si grauiora fiant hoc interuallo 24/25 81/80 ternaria erit minor minori]] In hodierna semaeographia hoc etiam absurdi incidit ut alicubi interualla quae [[diatessa]] quaternaria uidentur minora sunt ternaria minori ut

[Doni, Aduersaria Musica N, 2v,3]

Ex tribus ternarijs medijs [signum] E, # G
[signum] E, [signum] A
[signum] E, b A
optime consonat prima

[-<f.3r>-] Iohannes Nanninus in Scoliamate Soccorretemi ohime (in parte Tenoris) quater usurpat interuallum Diatessaron diminutae quod mirifice exprimere uidetur quoddam maestum et flebile In hoc differunt Chromaticum et Enarmonium genus quod illi conueniunt [anenkliseis] in parte [[gra]] acutiori in hoc in grauiori ut

[Doni, Aduersaria Musica N, 3r,1; text: Chromaticum, Enarmonicum, 3, 4, 5, [signa]]

Coaptatio Lydij ad Dorium supponere uidetur diuisionem Toni in V partes nam quinta fere pars (id est excessus Semitonij maioris ad minus) superest a phthongo #F ad G Diuisio Toni in 3 [V ante corr.] partes quae cernitur in organis inspissatis [F, # F, b]] D, D #, b E, E occasionem dedisse uidetur Nicolae Vicentino diuisionis in quinque partes existimauit enim interuallum illud medium # D, b E esse quintam partem toni et utrumque Semitonium minus D, # e b E, E duplum illius interualli continere: quod minime uerum est: sicut [secut ante corr.] etiam maius absurdum fuit idem considerare uelle eum distinctioni toni maioris et minoris

[Doni, Aduersaria Musica N, 3r,2; text: E, F, G, b G, [signa]]

More ueterum rectius esset in Chromate pro # F exempli gratia ponere b G quae eodem modo intonaretur sed alijs uocabulis ut

[Doni, Aduersaria Musica N, 3r,3; text: mi, fa, la, Mi]

[-<f.3v>-] Incongruum est in hodierna praxi notas # [signum] efferre fa: mi enim debuit: idcirco est quod si nota media F non proferatur tunc sine dubio # F. intonabitur Mi

[Doni, Aduersaria Musica N, 3v,1; text: Re, Mi, fa, sol, re, mi]

uocari potest segno d' alzamento o segno acuto, b segno d' abbassamento o segno graue # G da molti pratici uien detto G sol re ut maggiore, comunemente G sol re ut col diesi: meglio G alzato

Tanto pare più perfetta la musica antica o almeno [[di]] il modo di segnar [segnare ante corr.] et [re ante corr.] il canto secondo gl' antichi quanto l' ottaua è più perfetta della sesta la quale s' usa nell' intonare che fanno i putti Vt Re mi fa sol la, Doue gl' antichi e da credere che intonassero tutta l' ottaua intera

Nella Phonascia le intonationi della settima, pseudodiapente e tritono pare che si debbino lasciare per ultime. In primo le seconde terze quarte quinte et ottaue. In secondo le seste [e Semidiatessaron add. supra lin.] In terzo le sopradette Haec syncrusis non est apta catalexi

[Doni, Aduersaria Musica N, 3v,2; text: E, # C, # G, e, 6, 5]

sed ista

[Doni, Aduersaria Musica N, 3v,2; text: E, [Sqb], # G, e, 6, 5]

apta est

Potest usurpari istiusmodi Harmonia

[Doni, Aduersaria Musica N, 3v,3; text: diesis, semitonium minus, maius, tonus]

Potest fieri huiusmodi uiola Hypatodica ad Bassum continuum perutilis quoniam chordae liberae melius sonant potest etiam tactus chordarum satis longus et alueus grandis

[Doni, Aduersaria Musica N, 3v,2; text: A, [Sqb], C, D, E, F, G, a, #, b, c, d]

[-<f.4r>-] Generi Diatonico uidetur conuenire interuallum diapente inter penultimum et ultimum phthongum Hypatodi (in syncatalexibus uulgaribus) Chromatico Diatessaron [[et]] Enarmonio Ternaria [[si]] id est ditonus ut

[Doni, Aduersaria Musica N, 4r; text: Diatonico, Cromatico, Enarmonico, 6, 5, 9, 8, 3, 4, 10, 12, [signa]]

[-<f.4v>-] Cadentia haec [de add. supra lin.] Iacques Wert in Madriali Quali da l' usato satis rara est (et maesta)

[Doni, Aduersaria Musica N, 4v,1; text: 6, 3, 5, 10, 4, 8, 13, 15, 7, [signa]]

Si sine offensa aurium uelimus metabolam facere ab Hypolydio ad Lydium necesse erit
lydium quoque notare per b mollia si Hypolydium notauerimus: [[per per]] uel per dieses
quoque Hypolydium si Lydium his signis notauerimus

[Doni, Aduersaria Musica N, 4v,2; text: Coaptatio Lydij ad Dorium per b mollia,
Hypolydij ad Dorium per Dieses, E, C, F, G, A, [sqb], C, D]

Ex Diagrammate ueteri Modorum colligi posse uidetur differentia semitonis minoris et
maioris etiam in antiqua praxi exempli gratia Trite Synemmenon Hypodorij [Psi]
[signum] non habet idem signum cum Mese Hypoiastij etsi ponantur parallelae
Indicio igitur est non esse idem [edem ante corr.] interuallum inter Proslambanomenon
Hypodorij et Proslambanomenon Hypoiastij quod est inter Mesem Hypodorij et Triten
supradictam. Quare cum inter has duas (uidelicet A et B) sit interuallum Semitonij
maioris relinquitur inter duas Proslambanomenos dictas esse Semitonij minoris. Contra
cum Trite Synemmenon Hypoiasti et Mese Hypophrygij habeant idem signum, indicio est
distantia eorum Toniorum esse pariter Semitonij maioris. Nota etiam phthongos parallelos
Hypoiastij et Hypophrygij [-<f.5r>-] plerosque habere easdem notulas: minime uero
parallelos Hypodorij et Hypoiastij: unde colligitur ratio cur Iastius dicitur grauior
Phrygius et non acutior Dorius. Nota uero alternatim binos Tonos habere Triten
Synemmenon Mesem [homoskhemous]

[Doni, Aduersaria Musica N, 5r,1; text: Trite, Mese, Hypodorius, Hypoiastius,
Hypophrygius, Hypoaeolius, Hypolydus, Dorius]

Nota modos omnes inter se uel esse congeneres uel affines uel Disparatos. Congeneres ut
Dorius, Hypodorius, Hyperdorius inter se. Phrygius Hypophrygius inter se
Affines ut Iastius cum Phrygio Aeolius cum Lydio
Disparati ut Dorius cum Iastio Phrygius cum Aeolio
Primi habent omnes phthongos parallelos [homoskhemous]
Secundi Plerosque Tertij fere nullos
Si Vicentinus per hypothesin tantum et [kata theorian] et non actu tonum in pentemoria
diuisisset ut ueteres faciebant, in tetartemorijs rectius fecisset
Enarmonium Syntonum uocari potest quod utitur ditonis ut Dorium
Solutum uel molle quod tonis ut Mixolydium

[Doni, Aduersaria Musica N, 5r,2; text: Dorius, Mixolydus, [Sqb], C, F, A, [signum] A,
b, Alia coaptatio]

[-<f.5v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 5v,1; text: Catalexes [[Enarmoniae]]
Metasymphoniasmi [metasymphoniasmi ante corr.] Syncruses Enarmoniae, 7, 6, 8, 3, 5,
4, 1, [signa], Hypodorius, Hypoiastio, Hypophrygio [Hypoaeilio ante corr.], Hypoaeolio
[Hypophrygio ante corr.], Dorio, Iastio, Phrygio, Aeolio, Lydio, Missolydio, A, G, F, E,
D, C, [sqb], [signum], b, #, Alia dispositio Violae Hypatodicae cum Systemate
Disdiapason, e, # f, g, # g, a, [signa]]

[-<f.6r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 6r,1; text: Chordae circiter [[fere 199]] 191,
Instrumento a 3 Harmonie, Lidio, Eolio, Frigio, Iastio, Dorio Corista, Ipolidio, E, F, G, A,

[Sqb], C, D, E, [[Iastio]], Ebena, tasti finti d' ebena, pero, uerzino, B, e, f, #, b, [signa]]
[signum in marg.]

Diuisio clauichordij in qua [[Semitonium]] Tonus in tetramoria [[(diuiditur)] seu
quadrantes diuiditur ita non tamen aequales primus enim duas dieses maximas [[cont]]
pentemoria continet F, [signum] F reliqui aequale fere sunt [signum] F, [signum] F, b G,
A. Semitonium diuiditur bifariam Prima diuisio Tonica habet proprio loco habet
semitonium minus seu $\frac{2}{5}$ Toni seu duas dieses minimas iunctas. Secunda diuisio
generica diuidit Semitonium maius in duas dieses medias et aequales circiter id est gradus
Enarmonios: quarum singulae consonent toni $\frac{1}{5}$ partes et dimidiam id est $\frac{3}{10}$ Caeterum
in hac diuisione omnes Toni reperiuntur
[signum] Etiamsi Phrygia Harmonia in hoc organo aper<te> <...> Tonum choricum
Romae tamen tensio ordinaria c<.....> tribuenda Harmoniae Doriae, Phrygiae intensior
Hypolydiae remissior

[Doni, Aduersaria Musica N, 6r,2; text: E, F, G, A, b, [signa]]

Nota locum primi phthongi [sqb] Mixolydij respondere loco eiudem phthongi in
Hypolydio [signum]
In Hypolydio Systemate possunt auferri [signum] G et [signum] D et pro ijs reponi b A, b
E
A Dorio chromatico uidetur recte transiri ad Hypolydium Diatonicum usurpando chordas
b A, b E

[Doni, Aduersaria Musica N, 6r,3; text: E, F, G, b, [signa]]

[-<6v>-] Semitonium maius continere uidetur circiter commata $5\frac{1}{2}$ Minus $3\frac{1}{2}$ Diesis
mijnor Enarmonia secundum Didymi seu manubrij diuisionem $2\frac{1}{2}$ Macot 3. Quare
ternaria media exempli gratia # C, [signum] E [[consonabit]] erit minor maiori. # C, # E
commate fere
[[Cum]] Mimus Pantephonij actus fuit partim cum cantu partim sine
Angli genus quoddam Musicae quinque uiolis exercent in quo cantus imitantur opificum
qui Londini uarias res per urbem diuendunt imitantur hac ratione singuli in gyrum
aliquem imitantur qui uoci ipsius respondeat exempli gratia qui netodicam uiolam pulsat
uerba et canticum alicuius opificis uoce imitatur quae sit ei conueniens exempli gratia
pueri eodemque tempore reliqui [[pueri]] quatuor uiolis concentum praestant ei [[ut]]
cantico deinde alius proximus exempli gratia tenor imitatur alium opificem cui conueniat
uox tenoris, uoce non uiola et reliqui quatuor suas pulsant et caetera
[[Hypolyd]] Lydio et Hypolydio Tono conuenit Chroma molle ut C, # C, D, E F # F, G,
A, [sqb] C
In Scena optime conueniunt uiola magna Hypatodica quae a stante sonari possit Item
uiolinus quoniam etiam a stante pulsari potest: qua in re antequam etiam stantibus
tubicinis et Citharoedis utebantur possut etiam hodie organa ad maiorem decorem
deaurari
In organo praecedentis paginae Harmoniae Doriae tribui debet tensio ordinaria chordarum
Phrygiae intensior, Hypolydiae remissior
Rursus Iastio tribui poterit tensio remissior idest Hypolydij Aeolio similis Phrygiae
contentu uel potius Doria. Lydio remissior

[-<f.7r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 7r; text: Hypodorius, Hypoiastius, Hypophrygius, Hypoaeolius, Hypolydius, Dorius, Iastius, Phrygius, Aeolius, Lydius, A, E, G, D, F, [sqb], A, C]

[-<f.7v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 7v,1; text: Distributae Viola octochordae pro Hypatodia continua, D, E, F, G, A, [sqb], C, F, 9/8, 10/9, #, # D, 25/24, 81/80, b G, b A, b d, # f, b g, g, # g, b a, a, [sqb], # c, d, [signa]]

Consentaneum est Dorian Harmoniam uti Syntonum Didymi Phrygiam Ptolomaei G et D augeri # [signum] id est Semitonio minori et commate ut chordae synonymae Phrygij ditono sint acutiores Dorijs E et A [[G]] remitti per b [signum] id est semitonio minori et commate G et d per b tantum id est [[semito]] 25/24 illae ut b E respondeant cum b diapente iusta: istae ut b G cum B respondeat ditono iusto Sed quoniam per obliquationem chordae sonus acutior commate potest tam [[in]] [tois] # quam [tois] b unicum iugamentum inseruire ir est [[usurpa]] alligari ubi sonitus respondet # et non # [signum] item ubi respondet b [signum] et non b. Loco obliquationis posset excuari sub iugamento superficies cantionis et cum comma acuendum est pressius calcari fides sed transportationibus minus hoc conuenit

[Doni, Aduersaria Musica N, 7v,2; text: 3/2, 4/3, 10/9, 9/8, 25/24, 81/80, 5/4 [signum], D, E, F, G, A, B, [sqb][sqb], C, d, b [signum], # [signum]]

[-<f.8r>-] Piccininus Citharista Bononiensis fides confecit ex [[n]] neruis anguium (quos Romae uocant Cencioni) quas meliores dicebat esse ouillis. Sumebat anguem eumque occisum et excoriatum in [[f]] profluentem mittebat puta alligatum collo per dies circiter 15 [[quoui]] donec putrefacta

Consulto esset si Tonus Romae remitteretur tono tunc enim clauis [[<.>]] C sol fa ut Tenoris in media linea posita sine transportatione cani posset et speciem D e naturali et commoda tensione cani: quae uero cantica clauem habent in quarta linea possent (contraria ratione qua nunc fit) transferri per diatessaron in acutum

In clauichordio Diharmonio superior harmonia instrui posset chordis chalybeis ut in spinettis maioribus eademque mensura fieri exceptis 4 [uel 5 primis grauioribus infra lin.] Tres sunt praecipuae differentiae Soni in clauichordijs naturalis et ordinaria clauichordij oblongi (cembalo) secunda spinettarum quae uiuidior est ut illa plenior et grauior tertia quae Tiorbas et harpis imitatur sonum habens fugacem et Eo casu clauis tenoris posset esse haec

[Doni, Aduersaria Musica N, 8r,1]

quae transferretur in acutum per diatessaron sic

[Doni, Aduersaria Musica N, 8r,2]

In uiolis communibus Syncruses eae quae nonnihil dissonant productione digiti corrigi possunt sed ut opinior tantum augendo uel intendendo uoces non contra remittendo: quare cum Diapason ditonus ualde sit imperfecta et iusto maior, quo modo ope digitorum corrigetur?

Quidam Symphoniurgi ut expriment haec uerba Nott' oscura utuntur Notis obscuris seu nigris

In Violis communis Diapason Ditonus his chordis praecipue dissonat

[Doni, Aduersaria Musica N, 8r,3; text: # g, # c, # d, e, a [sqb], E, A, [Sqb]]

[-<f.8v>-] Pro hoc Melo

[Doni, Aduersaria Musica N, 8v,1; text: optatusque dies]

in quo prima syllaba in dies nimis producitur hoc poni posset

[Doni, Aduersaria Musica N, 8v,2; text: optatusque dies]

In clauichordio duarum harmoniarum quarum superior uel Phrygia ha<bet> omnes (tasti) duplices et praeterea uoces harmonicas Inferior uero ubique b. item autem [tous] #. priori registro qui mensuram habet longam et et sonum grauiorem tribui possunt praeter omnes chordas harmoniae inferioris etiam b A b G b d et in eo B. clavis b fa b mi sicut caeterae mensurae breui aptabatur. qua ratione registri inferiores h<abent> 65 chordas superius 6i tribuendo Tetradiapason utroque
Quidam ex praecipuis Symphoniurgis Romae haec uerba obuiauuerunt sibi sic legebat quasi illud obuiauuerunt in primam esset uocalis existimans significare obscuritatem quia buio Itali<ce> est obscurum propterea ut imitaretur uerba cum priora [[notis alb]] uerba notis albis et mensura aequali modulatus fuisset ea accomodauit notis nigris (hemioium minorem uocant) et mensura duplari.
Florentiae monachi Sanctae Trinitatis Completorium canunt proprio quodam Tono seu Modo qui talis est

[Doni, Aduersaria Musica N, 8v,3; text: A, D, F, G, C, [Sqb], 5/4, 6/5, [signa]]

In organo composito ex duabus Harmonijs Doria et Phrygia si quis decussatim tangat duos taxillos unum superioris harmoniae et alterum inferioris [[per]] tertiae interuallo alternatim faciet ditonum et trihemitonium debet utem uti b et non [sqb]
[-<f.9r>-] Paramese uocari potest Italice Premezzana
Germanus quidam organum construit Venetijs in quo uoces humanae admirabilier exprimebantur cum [[omni]] multis gradibus uocis submissae et altae: quod postea incendit cum a Senatu Veneto impetrari non potuisset priuilegium ne quis in ea ditone per 20 annos simile organum conficeret
Idem fortasse clauichordium fecit in quo systema per plura semitonia attolli uel deprimi posset quod non faciebat ope clauicularum sed detrahendo taxillum unum uel plures a parte graui et apponendo uersus acutum uel contra et (registrum) ultro citroque reducendo.
opus autem errat ubi Semitonium minus pro maiore occurreret paululum temperatura corrigere
Potest usurpari huiusmodi diuisio musica nisi ab E ad <A> esset distantia maior quam diatessaron

[Doni, Aduersaria Musica N, 9r; text: 29, 28, 27, 26, 25, 24, 23, 22, 21, 32, 31, 30, E, F, G, A, #, b, [signum], Vel, potius, 9/8, 10/9, 8/7, 14/13, 13/12, 7/6]

[-<f.9v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 9v; text: Mistio I, E, F, G, A, [sqb], C, D, E, # F, A, b, C [signum], Diatonicum, Chromaticum molle Ptolomaei, 28/27, 15/14, 8/7, 9/8, 6/5, II, nostrum, [[simile]], Toniao affine, 81/80, D [signum], 81/70, Consonantiae Diatonici Toni et Chromatici mollis, mista, 4, 5, 6, 3, [signa]]

Mirum est in superiori coaptatione $81/70$ dextros numeros $1/0$ subinnuere rationem $10/9$ quae proxime sequitur Item esse extremos rationis $81/80$ commatis quae augetur rationi $81/70$ diminuendo rationem $8/7$

[-<f.10r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 10r,1; text: Consonantiae Diatonici nostri et chromatici mollis Ptolomaei miti, E, G, A, [sqb], C [signum], F, #, F, b, G, D, $6/4$, $5/3$, [signa], III, Chromaticum syntonum, Diatonicum molle, medium, $16/15$, $8/7$, $15/14$, $7/6$, $6/5$, $10/9$, $20/19$, $19/18$, Enarmonium, $32/31$, $31/30$, $5/4$, [signum] E]

Optima uidetur [[hod]] mistio 3 generum propter corrispondentiam quam habent ultimae rationes maiores quae continua serie sequuntur $1/4$ $6/7$ $7/6$ et propter primarum etiam rationum maiores numeros 32. 20. 16. siue 8. 5. 4 qui diuisionem Harmonicam octauae continent

[Doni, Aduersaria Musica N, 10r,2; text: Consonantiae, E, A, [sqb], C, D, E, F, b, G, #, [signa], 3, 4, 5, 6]

[-<f.10v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 10v; text: A, b, [sqb], C, d, e, a, G, F, E, f, g, #, $10/9$, $20/19$, $19/10$, $16/15$, $15/14$, $8/7$, $7/6$, $9/8$, [signa], IV, chromaticum syntonum, molle, Enarmonium, $30/29$, $96/87$, $87/72$ [$96/72$ ante corr.], $32/31$, $31/30$, $5/4$, $30/29$, $14/13$, $30/29$, $29/28$, $28/27$, $52/45$, [[$13/14$]], [[Diatonicum]]]

Diuisio Diatonica in duas rationes $15/13$ et $54/45$ uidetur extremum esse quo progredi potest Diatonicum genus nam si primam maiorem feceris (saltem proximis diuisionibus) [[non]] transit genus in chromaticum secunda enim ratio

[-<f.11r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 11r,1; text: VI, Chromaticum Diatonoides, [[chromatoides]], medium, Enarmonides uel molle, E, F, G, A, [signa], $16/15$, $15/14$, $8/7$, $14/12$, $7/6$, $20/19$, $10/9$, $19/18$, $i2/10$, $6/5$, $24/23$, $23/22$, $11/9$, 30 , $16/14$, 26 , $20/15$, 72 , 28 , $24/22$, 34 , 30 , XII, $10/8$, $5/4$, $i5/14$, [[Diatonum molle, Diatono chromaticum]], VII, $28/27$, $30/29$, $29/28$]

Diatonicum peregrinum siue perturbatum in quo maxima ratio est medio loco primo media tertia minima Hoc autem habet commodi: quod ultima ratio cum tono disiunctiuo facit tertiam minorem prima et secunda maiorem

[-<f.11v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 11v,1; text: $60/56$ id est $15/14$, $56/56$, $28/25$, $50/45$, $10/9$, Diatonicum syntonum nostrum, $15/14$, $28/27$, $6/5$, Chromaticum [[Eratosthenis inuersum]] [molle Ptolomaei inuersum corr. supra lin.], Enarmonium Eratosthenis [[inuersum]], Mistio horum trium, VIII, Ternaria A C sita est in ratione, $27/25$, $30/29$, $29/28$, [signa], #, b, composita ex, hac, $32/27$]

Hoc habet commodi haec diuisio et mistio quod usurpari potest genus Diatonici satis uiuax et Phrygijs modis competens

Secundo quod chromaticum erit [[satis]] ualde suaue ob interualli $29/27$ paucitatem Tertio quod paucis chordis constat cum ratio $15/14$ sit communis omnibus tribus generibus

Quarto quod ratio $28/27$ chromatica proxima sequitur enarmoniam $29/28$

Quinto quod spissum Enarmonij est cantabilius quam in alijs diuisionibus quod maior sit ratio 15/14 quam 16/15

Sexto quod tribus diuersijs ternarijs constat maiori, minori et duabus medijs: quarum maior propria est Diatonici minor Chromatici Mediae omnibus communes

Septimo facilis est diuisio monochordi seu cubiti organorum

8 quod constat interuallis ualde commensurabilibus

Habet semitonia maiora duo E F 15/14 # F G 27/25

Tantidem [Tantodem ante corr.] excedit ratio 27/25 rationem 16/15 quanto 28/25 excedit 10/9]

[-<f.12r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 12r,1; text: Diatonicum molle nostrum, 300/288 id est 25/24, 288/250, 144/125, 256/225, 10/9, Chromaticum Didymi inuersum, 16/15, E, A, [sqb], e, 28/27, 27/26, Enarmonium, 15/14, 36/35, 56/45, G, F, # F]

In hac coaptatione illud accidit singulare quod magnitudo interuallorum trifariam disponitur In diatonico [[man]] [medium magnitudine corr. supra lin.] interuallum

[[medium]] [ultimum corr. supra lin.] locum obtinet

In chromatico secundum in Enarmonio primum

[Doni, Aduersaria Musica N, 12r,2; text: E, 16/15, 9/8, 10/9, i5/14, i4/13, 54/45 [52/45 ante corr.], i3/i2, 28/27, 27/26, 26/21 [20/21 ante corr.], Chromaticum molle Enarmoides]

[-<f.12v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 12v,1; text: Lyromagadis cum subductorijs suppositis, A [signum], A, a, e, 19]

Huiusmodi organum aptum erit peritissimis citharoedis quod utraque mano pulsetur ad morem ueterem dextra grauiore fere neruos plectro pulsante sinistra medios uel acutos digitis uel potius quod dextra manu tantum pulsetur sinistra chordae comprimantur super duobus iugamentis uidelicet # et b

[Doni, Aduersaria Musica N, 12v,2; text: A, Canon, #, b, E, F, G, A, C, D, e, margo canonis]

Digitabulum A inseritur indici sinistrae eius longitudo erit 6 digitorum circiter quae latitudo est Canonis [[in]] circa summum ipsius. magada duplicia sunt alia [tois] # alja [al<.>a ante corr.] [tois] b inseruientia cum autem fidicen quatuor [[d re s]] # pulsare uult transuersum dictum digitum in superiori regione obliquabit cum b in inferiori Cum autem tantum b [[cho]] (triten synemmenon) tangere uelit uti poterit

[[Doni, Aduersaria Musica N, 12v,3; text: E, F, G, A, [sqb], C, D, e, 1, 2, 4, i, 5] in marg.]

digito medio Vtilis est autem huiusmodi pulsationis species cum Toni puri canendi erunt Caeterum chordae E [sqb] depressiore fieri poterunt ne a digitabulo tangantur digitabulum panno circumtegerit poterit ut firmiter chordas contineat

[[Doni, Aduersaria Musica N, 12v,4; text: magadium anulatum mobile, E, F, G, A, [sqb], C, D, e]

Pollex sinistrae poterit chordarum sonitus suppressere nis quando firmiter continendus erit canon. Vibrationes fieri possunt medio et auriculari.

i pollex. 2. Index. 3. Medius 4 auricularis 5. Minimus

Superficies canonis erit ad amussim plana margines paulo altiores superficie. magadia altiora marginibus

Si uelimus Tonum Lydium pulsare opus erit digito medio chordas F C in tertio magado adprimere et chordis A [sqb] e singula magade addere. Quoniam enim usus promiscuus chordarum b. et [sqb] [-<f.13>-] nonnihil difficultatis afferet poterit plerumque temperatura fieri per b ut supra et quando opus erit uti [[cho]] phthongo [sqb] magadem chordae b [[uti]] tangere

[[Doni, Aduersaria Musica N, 13r,1; text: [[E, F, G, A, [sqb], C, D, e]]]

Digitabulum potest operiri filio aereo circumtorto
Singuli fidibus imponi potest magadium anulatum mobile.

[Doni, Aduersaria Musica N, 13r,2; text: Lyra [[arkhaioeides]] [Delphica corr. supra lin.] cum subductorijs subalternis inferne, more ueteri pulsanda cum plectro et digitis sinistrae, subductoria subalterna]

Translatio cantus ad ditonum nonnumquam fit cum concentus pro mesodo acutiore notatur (Contralto) nec ea uere est ad manum [[qu]] sed eius loco mesodus grauior (Tenore) canit

[[Doni, Aduersaria Musica N, 13r,3; text: Mistio XI, E, F, # F, G, Diatonicum Toniaeum inuersum, chromaticum, 28/27, 9/8, 8/7, 56/51, 18/17, 51/42, 36/35, 5/4]

Haec mistura habet commoditatis paucitatem chordarum corrispondentiam mediarum rationum quae aequaliter crescunt: et constant ex numeris duplicatis 9. 18. 36. [27. ante corr.]

[-<f.13v>-] [[Doni, Aduersaria Musica N, 13v; text: Diatonicum Toniaeum, I, 28/27. 8/7, 9/8, Chromaticum syntonum Ptolomaei, 21/20, i2/11, 7/6, E, F, G, A, b, [sqb], C, # F, 243/224, II, Ditoniaeum, 256/243, [[Chromaticum Syntonum Ptolomaei]], 21/20, III, molle, [signa], e, Alius modus mistionis secundum Ptolomaeum qui uerior uidetur, 18/17, 7/8, 8/7, IV, 2i/20, 16/15, 15/14, Interuallorum huius misturae series]

[-<f.14r>-] Misturae Ptolemaicae uidentur sic esse intelligendae ut Genus thematicum (Diatonicum Toniaeum) inferiorem locum teneat: metabolicum uero incipiat a secunda chorda tetrachordi quare huiusmodi Misturae non erunt Homotoniae ut nostrae sed

Modus Galliardae uidetur esse Iasticus

Hieronymus Harparum artifex Romae inuenit modum quemdam schasterij (uidetur sorte di molla) quo apprehensa chorda b circa regionem Semitonij phthongum [sqb] ederet sed [[eius]] sonitus reddebatur paululum fuscus

Qui apte pulsant harpae fides curant ut prima illicitio digitorum fiat parte carnatiore (polpastrello) deinde [cum add. supra lin.] ictus desinjt [desinat ante corr.], unguibus Rationes 27/28 et 32/31 conflant 864/675 quae per 27 partiendae sunt

Huiusmodi ratio est inter # D et [signum] E

Loco signi

[Doni, Aduersaria Musica N, 14r,1; text: # C, # D]

usurpari potest signum E [signum], D [signum]
Loco signi

[Doni, Aduersaria Musica N, 14r,2; text: b D, b E]

signum E [signum], D [signum]
Loco signi [signum] D uel [signum] b signum E [signum] D [signum]

[Doni, Aduersaria Musica N, 14r,3; text: E, F, # F, b A, [signa], Diesis Enarmonia, Semitonium minus, $\frac{3}{4}$ Toni id est Spondiasmus uel $\frac{4}{5}$ secundum recentiores, maius]

[-<f.14v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 14r,1; text: E, F, # F, G, b A, [signa], Recentiores, Antiqui, Diesis Enarmonia, altera, $\frac{32}{31}$ uel $\frac{31}{30}$, Semitonium minus, $\frac{25}{24}$, maius, $\frac{16}{15}$, $\frac{3}{4}$ toni maioris id est Spondiasmus secundum antiquos, $\frac{4}{5}$, recentiores, minima]

D comma [anetikon]
G [signum] comma [epitaton]
D Epitasis Semitoni minoris et commatis secundum recentiores
[[F Idest]] [Anesis semitonij corr. supra lin.] maioris secundum antiquos E [signum]
C Epitasis semitonij minoris secundum recentiores
Anesis Semitonij maioris et commatis secundum antiquos
Pro temperatura perfecta in Syntono Ptolemaico
[Doni, Aduersaria Musica N, 14v,2; text: Viola octochordae Systema]

In hac uiola iugumenta poterunt sic alternari

[Doni, Aduersaria Musica N, 14r,3; text: D, E, F, G, A, #, b, [signum], 2, 1. diesis, $\frac{25}{24}$
[-<f.15r>-] [[[Doni, Aduersaria Musica N, 15r,1; text: A, D, E, [sqb], e]]]

Iugumenta [signum] b fieri possunt rubra discriminis causa
Lineae et punctis denotant loca ubi commode relinqui possunt in steritiis fissurarum
sic notari possunt

[Doni, Aduersaria Musica N, 15r,2; text: C, D, E, F, #, b, [signa], [Sqb], A, G,
Semitonium, diesis, diaschisma]

Viola octachorda hypatodica [[synechophthonga]], panarmonia, [[tetradaeretos,
pentecaidecaphthonga]] habens Systema Disdiapason, chordas consequenter positas,
Tonum in 4 interualla inaequalia diuisa, Tonis aequatis

[Doni, Aduersaria Musica N, 15r,3; text: Homotoniae uoces, Phrygius, Dorius,
Hypolydius, Lydius, A, B, C, D, E, F, G, #, [signa]]

[-<f.15v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 15v,1; text: Frigio, Dorio, Iastio, Lidio, E, F, G,
A, [Sqb], D, C, d, e, f, g, a, [sqb], c, d, #, b, [signum], [[E, F, G, A, [Sqb], C, D, e, f, g, a,
[sqb], c, [signa]]]

[Doni, Aduersaria Musica N, 15v,2; text: [[Hypheia]], Parepitasis, Hypheia simplex,
sublatio uocis quae paulatim fit, Paranesis, cum exclamatione, duplex id est cum

repercussione uel sic [signum], adagio, mezzano presto, forte, piano, [signa], 4, 3 uel 4
1/2, [[4, <.>, [sqb] <.>], manus dextra, Dorius, Iastius, Phrygius, Lydius, laeva, Sic notari
debent diagrammatismi Harpae tetrasticae]

[<f.16r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 16r,1; text: E, F, G, A, [Sqb], C, D, e, f, g, a,
[sqb], c, d, #, b, Dorio, Iastio, Lidio, Frigio, 74. chordae]

Videtur in organis commode incipi posse Harmonia Doria in D. Phrygia in C. Lydia in b.
Mixolydia in A. Hypolydia in b E. Hypophrygia in F Hypodoria in G Ratio duplex est
altera pro Principibus altera pro prajijs pro Principibus quia Melodiae Doriae descendunt
saepe in D. Phrygiae in C. [[(quamuis Lydiae non descendunt in [sqb] sed in b.)]] Pro
plajijs ratio est quia eadem species [[<.>]] subdita postrema ea uoce si per coniunctionem
procedatur ut Hypodorius Hypophrygius

[Doni, Aduersaria Musica N, 16r,2; text: D, E, F, G, A, C, Frigio, Dorio, Ipolidio, b E
Hypolydij unisona est [to] # C Dorij]

Ioannes Georgius Caesarinus magnus fautor fuit musicorum domique suae Academiam
cogebat insignesque in ea facilitate uiros perinde ac Florentiae Ioannes Bardius: quam
inter ceteros frequentabat Luzzascus et Aemilius Cauallierius.

Victoria cantrix eo tempore Florentiae [[q]] et inter aetatis suae cantrices primatum
tenuisse creditur Haec deinde Florentiam euocatam est a Ferdinando Magno Duce
Dux Traiecti ex gente Caeresana musicae ad insaniam addictus fuit. Hic omnes
domesticos Viros et feminas, et pueros partem aliquam musicae nosse uolebat
[<f.16v>-] In nulla alia connexionione Tonorum quam huiusmodi seruatur distantia uera
eorum inter se:

[Doni, Aduersaria Musica N, 16v,1; text: Phrgius, Dorius, Hypolydius, D, E, F, G, A,
[sqb], C]

[[et initium cuiusque diesi habet]] [Nam si corr. supra lin.] connectentur ita

[Doni, Aduersaria Musica N, 16v,2; text: Phrgius, Dorius, Hypolydius, D, E, F, G, A,
[sqb], C]

[[Seruatur quidem distantia tam in his tribus quam reliquis quatuor]] non modo
Hypolydius non incipit a chorda cardinali sed nec habet ratam distantiam a Dorio [sqb]
enim Hypolydij distat ab A Dorij minima diesi non semitono maiori. et totidem E
Hypolydij a D Dorij

In pompis quibusdam ubi collegia artium deferunt ad aliquod templum casulas uidi duo
tympana usurpari et concentum 4 uiolarum quae a tympanis paucis passibus distabant
Chordae in uiola priori Hypatodica disponi commode possunt per interualla Toni uel
Semitonij, et Trihemitonij [[si]] exceptis septima et octaua quae diatessaron distabunt

[Doni, Aduersaria Musica N, 16v,3; text: Viola non tantum Panarmonia sed (Pantonos),
4, 3, 2, G, D, B, F, C, G, b E, d, f, c, b e, c, a, b, #, [sqb], [signum], 25/24, 16/15]

Huic uiolae posset octaua chorda commoditatis gratia

Si uelimos Tonos conuenientes usurpare necesse erit in hac Viola (posito quod incipiat ab Hypodorio) in Hypodorio incipere ab A. in Dorio a D. in Mixolydio a G uel potius uti tribus diuersis uiolis

Nam etiamsi organa non habent systema definitum tamen utile erit eorum phthongos attollere uel deprimere ad proportionem uocum

[<f.17r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 17r,1; text: Mistura XIII, 14/13, 13/12, 8/7, 7/6, 15/14, 28/27, 16/15, 5/4, 32/31, 31/30]

In hac mistura potest Diatonum sic diuidi

[Doni, Aduersaria Musica N, 17r,2; text: 14/13, 52/49, 7/6]

Nota si [[nume]] rationes 14/13 7/6 et 14/13 8/7 alternatim multiplicentur consurgere numeros qui ad minimum redacti eodem redeunt uidelicet ad 13/12

[Doni, Aduersaria Musica N, 17r,3; text: Mistura XIV, 16/15, 9/8, 10/9, 15/14, 28/27, 6/5, 14/13, 26/21, 27/26, 27/21 9/7]

Translationes per [sqb]

Translatio meli in acutum ditono fit 4 diesibus
in graue

[Doni, Aduersaria Musica N, 17r,4]

Translatio in acutum per diatessaron [uel in graue per diapente add. supra lin.] fit cum b in [sqb] fa [sqb] mi in diapente

[[cum # in F fa ut per]] in graue per diatessaron fit cum # in F fa ut

Translatio Meli in acutum Tono fit cum duobus # in F et C

Translatio Meli in graue Tono fit duobus b in [sqb] fa [sqb] mi et E la mi

Translationes per b

Translatio Meli in acutum Tono fit cum unico # in F ([[retinendo]] auferendo b a b [sqb])

Translatio Meli in graue Tono fit duobus b in [sqb] [sqb] et A

Translatio Meli in acutum ditono fit tribus # in F, C, G

Trnslatio Meli in [[acutum]] graue ditono fit 5 b. in G, A, b [sqb], D, E

[<f.17v>-] Quod dixi supra utile esse organorum uoces attollere uel deprimere pro ratione Toni quo Melodia utitur ob duplicem rationem id fieri debere uidetur I ut maior differentia inter concentus existat Secunda ut consonantiae debita distantias inter se obtineant. Nam si exempli gratia cantore canente Tono Mixolydio: organum utatur Hypodorio: aliquando existet exempli gratia Diapason diapente: pro Diapente Superior Viola poterit etiam practicari sine prima et 8 chorda commoditatis gratia Poterit etiam prima chorda remoueri spatio diatessaron a secunda prae sexta si omnes Tonos usurpare in ea uelimus nam pro [in ante corr.] Hypodorjo exempli gratia his [[septem ute]] sex utemur

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,1; text: A, D, F, G, C, 1, 2, 3, 4, 5, 6]

uel sic his 7

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,2; text: A, C, D, E, F, G, a, c, d, e, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

[[Pro Dorio his sex]] uel sic

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,3; text: A, C, D, E, F, C [A ante corr.], d, e, [[d, e]]]

et sic opus erit 4 ultimis chordis multa iugamenta adijcere

Pro Dorio

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,4; text: D, E, F, A, C, f, g, a, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

Pro Mixolydio

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,5; text: G, A, C, D, F, b, c, d, e]

Huiusmodi Viola Hypodorio Tono temperata cuius prima chorda erit A. incipiet interuallo trihemitonij inferius quam prima chorda in communibus clauichordis id est ab hac uoce

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,6]

Viola gradatim chordas dispositas habens poterit habere ponticulum transuersum ut chordae quae tenuiores breuiores sint

Bene autem eueniet quoniam chordae tenuiores tangi debent propius ponticulum Superficies superior huius ponticuli plana fiet sed cretae quaedam exemptilis ei superficiei infigentur sic

[Doni, Aduersaria Musica N, 17v,7]

[-<f.18r>-] circa regionem primae et crassioris chordae opus erit fortasse supponere operculo fulmentum ne nimia ui chordarum deprimatur

Videtur debere operculum uiolarum esse crassius dexteriori parte quia crassiores sunt fides

Clauichordium grauis (in quo sit Hypodorius Hypophrygius et caetera) debet fieri ampliori forma et incipere diatessaron inferius quam prima dico quae Romae facta sunt Anno 1638 hac ratione

[Doni, Aduersaria Musica N, 18r,1; text: A, [Sqb], C, D, F, G, [Sqb] [Sqb], Hypoprhygiu, Hypolydius, Hypodorius]

Fistula Turcica inferiori parte corio tect: orificia autem calamorum lunata sunt

[Doni, Aduersaria Musica N, 18r,2]

[Doni, Aduersaria Musica N, 18r,3; text: 1/4, 1/2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 24, 25, XII]

[-<f.18v>-] Rationes [[16/15]] 15/14 et 56/45 conflant 4/3 unde etiam cognoscitur perfectio huius ternariae 56/45

[Doni, Aduersaria Musica N, 18v,1; text: E, G, A, [signum], #, 56/45, 15/14]

Vna parte da se senza caselle Monomelia soluta
Vna parte da se con caselle Monomelia cancellata
Tutto il concento senza caselle Synodium Symmelia soluta
Tutto il concento con caselle Symmelia

[Doni, Aduersaria Musica N, 18v,2; text: E, F, G, A, [Sqb], C, D, e, [signa], 9/8, 256/143, Apotome, 8/7 [9/8 ante corr.], 28/27, 8/7, consonantiae [huius add. supra lin.] Harmoniae [[thematicae]], 3, 4, 5, [signa], [Sqb] [Sqb]]

[-<f.19r>-] [[Vltima]] [Praecedens corr. supra lin.] mistio uidetur [[magis]] uerior iuxta mentem Ptolomaei: sic enim accipienda uidentur eius uerba pagina 80 Vbi molliora eius (uidelicet mistionis id est duarum harmoniarum ea quae est mollior) ad grauiora eius disiunctionum grauiora accipiantur contentiora uero (id est harmonia syntonotera) ad acutiora. Vbi autem ait eius disiunctionum [[accipio refero]] [accipio corr. supra lin.] illud eius pariter pro eiusdem [[dis]] mistionis

[Doni, Aduersaria Musica N, 19r; text: E, F, G, A, [Sqb], C, D, e, [signa], 21/20, 28/27, 12/11, 8/7, 9/8, 7/6, consonantiae huius Mistionis, 3, 4, 5, [signa], Alia mistio probabilis]

[-<f.19v>-] Potest fieri triodium sic ut Hypatodus utatur genere [[Enarmon]] Diatonico Mesodus Diatonico et Chromatico Netodus tribus generibus

[Doni, Aduersaria Musica N, 19v; text: E, F, G, A, [Sqb] [Sqb], C, D, e, f, Consonantiae superioris Harmoniae, 4, 5, 3 [signa]]

Subtracta 21/20 a 9/8 remanet 97/90

[-<f.20r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 18v,2; text: Hypodorius, Hypophrygius, Hypolydius, Dorius, A, [Sqb] [Sqb], C, D, E, F, G, a, [sqb], c, d, e, f, g, a [signum], a [sqb] ante corr.], [[e]], [[sqb] corr. supra lin.], [[d]] [e corr. supra lin.], [[d]], [[d]]]

[-<f.20v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 20v,1; text: D, # D, b E, [signum] b E, E, Tonus. Semitonium minus, maius, diesis, diaschisma]

Harmoniam ualde requirere inaequalitatem hic cognoscitur. Diapente prima diuiditur in Diapente et Diatessaron. Diapente in Tonum et Diatessaron. Diatessaron in Semiditonus et tonum minorem. Semiditonus in Tonum maiorem et Semitonium maius (Tonus maior in Semitonium maximum 27/25 et minus 25/24.) Vel Semiditonus in Tonum minorem et Semitonium 27/25. Tonus minor in Semitonium maius et minus. Semitonium maius in minus et djesim [desim ante corr.]. Minus in diesim et diaschisma Diesis in Diaschisma et comma. Diaschisma demum in Comma et Schisma

Nota duplicem esse diuisionem harmonicam supparem et disparem. Diuisio suppar fit <per> duplicationem rationum. Dispar [[uel]] per triplicationem exemplum in Diapente 3. 2. si duplico terminos 6 4 et diuidam hanc rationem per numerum qui reperitur medius habeo diuisionem supparem

[Doni, Aduersaria Musica N, 20v,2; text: 6, 5, 4]

[tes] Diapente in Semiditonus et Ditonus

Si uero triplicabo terminos 9 6. et interijciam ex duobus numeris medijs maiorem 9 8 6.
Habebo diuisionem disparem in Tonum maiorem et Diatessaron.

Sic in numeris Diatessaron 4. 3 si duplico eos 8 6. et medium ponam 7:

8 7 6 erit diuisio suppar si triplico 12 10 9. erit diuisio dispar in Semiditonum et tonum
minorem

Diuisio Toni in V partes miro modo ostendere uidetur utilitatem et necessitatem V
Tonorum principum et uice uersa: nam cum in connezione Phrygij et Lydij ad Dorium ut
supra in schemate Violae panarmoniae dispositae per gradus Tonus diuidatur in 4 partes
sic

[Doni, Aduersaria Musica N, 20v,3; text: A, [signum], # A, b, [signum] b, [Sqb],
Semitonium maius, minus]

Si praeterea uelimus connectere Dorium ad Hypolydium erit necesse primum semitonium
minus diuidere in [signum] quod ostendit sequens figura

[-<f.21r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 21r,1; text: Hypolydius, Dorius. Manico della
uiola, Ipolidio, F, G, A, [Sqb], C, D, semitonium maius, minus, diesis, diaschisma, b b A,
G, b A]

Diuisioni Toni in pentemoria similis est diuisio nonae minoris in tria semiditona et duos
tonos

[Doni, Aduersaria Musica N, 21r,2; text: E, G, A, C, D, f, tertia, secunda, minor, maior, F,
[signum] # F, b G, [signum] b G, G, diesis, diaschisma]

Videndum an hae synodia consonet

[Doni, Aduersaria Musica N, 21r,3; text: 8, 7, 6, 5, F, # D, C, A, 8/7, 7/6, 3 [signum]]

minorem harmonice diuisum

Qualis est huiusmodi proportio 7/4

Si modulatio uersetur intra hanc senariam minorem

[Doni, Aduersaria Musica N, 21r,4; text: Fa, Re]

dicam esse modi Dorij non Phrygij. Ratio est quia supra A IA [mi add. supra lin.] Re
reperitur non supra D la sol re

Haec diuisio Diapason [apud Salinam] in specie Lydia ostendit huic modo conuenire
potius Syntonum Didymi. cum in satis paruis numeris reperiatur Rectius hoc quam chorda
C quia illa magis participa Modum Phrygium

[Doni, Aduersaria Musica N, 21r,5; text: F, G, A, [sqb], C, [signum] D, D, E, f, 10/9, 9/8,
16/15, 90, 81, 80, 72, 64, 60, 54, 48, 45, non possunt reperiri]

Videndum modo an species G g pro Phrygio in minoribu numeris consistat [[quam]] cum
Syntono Ptolomaei quam Didymi

Item species E e minoribus numeris consistat cum syntono Didymi quam Ptolomaei

[Doni, Aduersaria Musica N, 21r,6; text: <1>20, 109, 96, 90, 81, 80, 72, Hic deest, non reperitur, 60, C, A, [Sqb], C, D [signum], D, E, F, g, 144, 135, 120, 108, 96, 16/15, 10/9, 9/8, 96, 64, 60, 54, 48, G [signum], Didymi, Ptolomaei, 240, 216, i28, 160, 162, 128, g [signum], i0/9, 270, 192, 180, 45]

[-<f.21v>-] Hic [[Sy]] Metasymphonismus ualde suavis est

[Doni, Aduersaria Musica N, 21v,1; text: 6, 3, [signa]]

32/27 est 6/5 diminuta commate

[Doni, Aduersaria Musica N, 21v,2; text: E, F, G, A, 15/14, 195/224, 13/12, 154/135, 12/11, 112/99, 11/10, Diatonicum sine 5/4 et, 6/5, 16/15, 15/13, i3/12, 60/56, 15/14, 56/59, 49/45]

[-<f.22r>-] Interualla propria Modorum sic possunt notari

[[[Doni, Aduersaria Musica N, 22r,1; text: D, E, F, G, A, [sqb], C, D, [signum], d, Dorius, Phrygius]]]

[Doni, Aduersaria Musica N, 22r,2; text: D, E, F, G, A, [signum], [sqb], C, D, e, [signum], b, d, Dorio, Frigio, 6, 3, [signa], Lidio, Missolidio, [Sqb] [Sqb], Ipororio, Ipofrigio, a, g, Iolidio, Melius sic notentur Dorius, Iastius, Aeolius, f, Hic fortasse erit Caricus Modus]

[-<f.22v>-] Hypdorius Enarmonicus uidetur hic fuisse. Hypophrygius hic

[Doni, Aduersaria Musica N, 22v,1; text: A, [Sqb], [signum] [Sqb], C, D, E, [signum] E, F, a, ditonus, G, A, g]

Aeolius hic

[[[Doni, Aduersaria Musica N, 22v,2; text: A, [Sqb], [signum] [Sqb], C, D, E, [signum] E, F, a, F, c, d]]]

[Doni, Aduersaria Musica N, 22v,3; text: A, [Sqb], [signum] [Sqb], C, E, [[[signum] E]], F, G, a, Dorius, Phrygius, D, e]

Haec figura ostendit quod si species alicuius modi Recta et inuersa ponantur statim existunt modi in suis distantijs et formis. Nota etiam

[Doni, Aduersaria Musica N, 22v,4; text: D]

[[con]] coincidere quae est chorda characteristic Phrygij

[Doni, Aduersaria Musica N, 22v,5; text: E, F, G, A, [Sqb], 28, 27, 8, 7, 28/27, 9/8, 8/7]

Diuisio Archytae inuersa quae fit melior est quam ipsius ordinaria. Uidetur enim hic ordo quidam tam inter numeros superiores quam inferiores nam [[inci]] 8 et 2 conflant 10. deinde sequitur 9. postea 8 inferius uero et 7 conflant 9. deinde 8. postea 7 Caricus Modus fortasse fuit hic

[Doni, Aduersaria Musica N, 22v,6]

[-<f.23r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 23r; text: Hypodorius, Hypophrygius, A, [Sqb], C, D, E, F, G, a, g, Hypodorius, Hypolydius, f, Mixolydius]

[-<f.23v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 23v,1; text: 48, 47, 46, 45, 44, 43, 42, 41, 40, 39, 38, 37, 36, E, F, G, A, [signa], chromaticum, Diatonicum aequabile, 24/23, 46/45, 43/36, 12/11, 11/10, 10/9, 21/20, 16/15, 25/21, chromatica species, #, 27, 33/32, 32/28]

Credunt aliqui si aliqua ratio etiam dissona exempli gratia 15/8 que est septenariae maioris diuidatur medietate harmonica tunc si omnes tres chordae simul pulsentur consonantes auditum iri ut si septenaria dicta hoc modo diuidatur 690. 480. 368. quod experiendum est

Donatus Florentinus chelonidem Hispanicam et Italicam adeo perite pulsat ut nemo eum aequare uideatur Detractis iugumentis a manubrio [[omnia]] concentus etiam complurium partium nunc nullo fere negotio concinit nec tantum in tono comuni quo supercilium terminat phthongos in grauius sed etiam semitonio aut alijs interuallis altius. Idem collocans in mensa chelonidem iacentem dextra ac sinistra cum magna facilitate chordas illius pulsat

Ritornello uocari potest Mesocitharisma uel Epicitharisma

[-<f.24r>-] Selectiorum Musicorum cantiones optimae et probatissimae

Ioannis Aloisij Deo patri sit gloria (inter Hymnos

Thomae Peccij Perfidissimo uolto

Dolce tormento a 5.

Lucae Marentij Nonus liber madrigalium a 5.

Pomponij Nennae Andiamo a premer lette

Madrigali a 4.

Giouanni Paolo Costa. Spuma d' atro Aconito

Claudini Blesse d' une playe a 4.

Horatio dell' Arpa. Lasciatemi morir

[-<f.24v>-] Si chordae liberae Violonis Panarmonij aptentur Tono Phrygio [[chord]] phthongi b E et b A non reperientur in Systemate Dorio nisi primum Semitonium quod est inter chordas liberas et sublatas signo # bisecetur et prima pars acciperetur pro his phthongis [signum] D, [signum] C, [signum] E et caetera

Graeci recentiores cantum sacrum uocant [psalma] cantum profanum [tragoudion]. quod ueteres uocabant melismum et melisma ipsi uocant melos: cantum sine melismate uocantes [xeron] siccum.

consultum esset si eae sodalitates quae monotonia utuntur recitandis psalmis ut Capuccini et Carmelitani excalceati se accomodarent ad Theatinorum modum non amplius adeo lente proferentes uerba nec syllabatim ut faciunt eloquentes, nec intus in nare sonantes Iacobus Faber inepte aliam distantiam ponit inter Modos in Generibus Chromatico et Enarmonico quam in Chromatico exempli gratia in chromatico sic eos disponit

[Doni, Aduersaria Musica N, 24v,1; text: Hypodorius, Hypophrygius, Hypolydius, Dorius, Phrygius, Lydius, Mixolydius, Semitonium, Trihemitonium, Tonus]

Quare uidetur has chordas ijs adaptare

[Doni, Aduersaria Musica N, 24v,2; text: A, [Sqb] [Sqb], C, # C, E, F, # F]

quo nihil ineptius statui potest

Beniaminus scribit (sed falso) Iudaeos quosdam [[aet Baby]] Bagdati aetate sua cantica modulari nouisse [[ad eum]] eo modo quo canebant cum Sanctuarium staret
Quidam nomine Bachet [Bachel ante corr.] Burgi in Bressia musicae peritus et linguae Graecae plures quam 4000 errorum in Plutarcho [[de musica]] ab Anuotouerso emendauerat. Idem editioni paratum [[Apoll]] habebat Apollonium de Dijs cum notis opus ut aiunt doctissimum
Iacobus Gaffarellus librum promittit de musica hebraeorum

[-<f.25r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 25r,1; text: Connessioni dell' Iastio e dell' Eolio col Dorio e col Frigio, Ipolidio]

Giraldus de Hibernia multa habet ad musicam pertinentia praesertim ad Hiberniorum Audiui Moniales quasdam inter canendum cum melismata longioras pronuntiarent ea diuidere in 3 quatuorue partes ita ut post singulas idem repetendo succinerent submissiori uoce ad Echus formam
Carmen nouum hoc modulo Tendit ad interitum Gallicano

[Doni, Aduersaria Musica N, 25r,2; text: Res, Pubes, Ciuitas]

Ex Problematis Aristotelis Sectione undeuicesima
[eti hoi en trigonois psalterois tes ises epitaseos ginomenes symphonousi diapason he men diplasia ousa he de hemisea ten mekei
eptakhordoi esan hai harmoniai to palaion
E ou tauto to oxyphonon einai physei kai to oxy adein? Alla physei men oxyphona apanta di' astheneian to me dynasthai pollen kinein aira; all' oligon; ho d' oligos takhu pheretai; [[dio to oxy dynameos semeion]] en de to adein to oxy dynameos semeion; to men gar sphodros pheromenon takhu pheretai dio to oxy dynameos semeion; dio kai hoi ektikoi oxyphonois kai ergon ta ano adein; ta de bareia kato
Alla ou ten neten katelipon? E ou ten hypaten alla ten noun kaloumenon paramesen apher kai to toiuton diesteka? Ekhronto [[gar]] de te exkhate mese tou epi to oxy pyknou dio kai mesen auten prosegoreusan e hoti en tou men ano tetrakhordou teleute tou de kato arkhe kai meson eikhe logon (tono } ton akron)
[-<f.25v>-] chorus musicorum non semper positus fuit in peridromo absidis Basilicae Vaticanae quae cum adeo excelsus sit nihilominus adeo bene ab ijs qui in basilica erant exaudiebantur
In eo peridromo si quis in aliquo angulo quantumuis submisso loquatur aiunt ab eo qui sit in angulo opposito exaudiri
Organa praestantiora a me inuenta
Clauichordium Diharmonicum et Triharmonicum
Pandurae [Violae ante corr.] Diharmoniae
Pandurium [Violinus ante corr.] Diharmonicum
Lyra Barberina siue Amphichordum fastigiatum
Amphichordum duplici fastigio
chelis siue cithara cum duabus subductorijs
[Sambuca disticha magadijs anulatis infra lin.]
Sambuca disticha cum duplici alueo
Testudo clibanoides
Sambuca disticha cum subductorijs
chenocithara [Cidaris add. supra lin.] uel Baribitus distichus
chelys holocaela orthia

Citara lunata (cum duplici Systemate)
 Sambuca tetrasticha et Tetrarmonia (diues)
 Viola Disticha in Compendio descripta
 Viola Disticha lyroides
 Citharopsalterium
 Citharopandura
 Ancile
 Lituocithara
 Lyra oualis
 Clauichordium diharmonicum citharoides
 Clauichordium epitrapezium amphichordum
 Physaulus cadaroides qui paulatim detegi et contegi potest
 Amphichordum sine fastigio plagiozygum
 Testudo cum basi duplici canone et sambuca holocoela
 Cithara (climacias) cum magade polytreta
 Amphicordum (cum subductorijs) Dizygum
 Testudo diarmonica [[et T]]
 Testudo [[dipa]] bicubita et tricubita
 Testudo telesymphonia cum fibula et quibusdam magadijs anulatis pro hyperhypata
 Scabillus
 Aulosyrinx
 Trypus Pythagorae Zacynthij
 Lyromagadis
 Trigonus uel Triquetrum
 Clauichordium amphicroten – uel biceps uel duplex
 Physaulus Panarmonjus
 Neopsalterium [Lyropsalterium ante corr.] amphichordum epitrapezium plagium cum
 Pandura
 Sambuca inuersa disticha
 Dicytos epitrapezia cum Pandura
 Sambuca monosticha (metallica) cum subductorio pensili (in aere)

[-<f.26r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 26r,1; text: Cithara ex uera testudine chelys siue cithara cum duobus subductorijs, Lyra [arkhaioeides], pensilibus, b, #]

Cithara haec constat ex testu testudinis marinae uerae et cornibus strepsiceritis. Fides habet circiter 22. duo subductoria seu Magades (Registri) quibus Systema acuitur Semituono maiori uel minori quorum singulae cuspides exemptiles sunt ut Series

[[[Doni, Aduersaria Musica N, 26r,2]]]

fidium unica est: quae ideo latior est a summo ut a tota iugi longitudine fides decurrere possint et ut subductoria maius laxamentum habeant: pulsatur autem fere sambuca in morem: nam dextrae pollex singulas fere cordas pulsatur: sinistra uero dispensis digitis ternas fere comprehendit

[Doni, Aduersaria Musica N, 26r,3; text: Hypagogium cum magadijs crenatis]

[Doni, Aduersaria Musica N, 26r,4; text: Amphichordum [dizygum [[distichum]]]add. supra lin.] Dizygum sine fastigio cum subductorijs [[f<.>]] pensilibus, 19]

Pandura cymbioides uel oualis, Viola compressa cum manubrium concauum et operculo plano et tenui

[Doni, Aduersaria Musica N, 26r,5; text: Pandura cymbioides]

Cithara cum chely uera peridonea erit ad chordas aereas quae referunt uulgarem citharam cum hyperhypatis. Vel sine hyperhypatis sed decasticha

[Doni, Aduersaria Musica N, 26r,6; text: colla bifida, Hyperhypatae]

[-<f.26v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 26v,1]

In huiusmodi cithara calchochorda [[<.>]] [5 corr. supra lin.] hyperhypatae magadia habent mobilia anulata reliquae chordae iugumenta transuersa. Quod si hyperhypatas ex intestinis elegeris poterit sinistra pars operculi tenuior fieri alioque modo suffulciri. chordae praecipuae pulsari poterunt indice siue unguem habent longiorem siue pennam anulo insertam pollice uero hyperhypatae

[Doni, Aduersaria Musica N, 26v,2; text: Testudo bicubita et Tricubita, triarmonica, Phrygius, Hypolydius, Dorius]

[Doni, Aduersaria Musica N, 26v,3; text: C [A ante corr.], D, F, a, d, g, 9/8, 10/9, G, E, b G, b E, b a, F, [sqb]]

Huiusmodi magadia ex chalybe fieri possunt quae in crenas canonis inserantur et ultro citroque duci possunt sed utilia non uidentur nisi pro uiolis crassioribus eo quod tenuissima fieri nequant, et in primis spatijs

Qui crediderunt hodie cani Diatonicum Ditoniaeum magnum habuerunt praetextum hunc errorem credendit nam ex una parte audiebant consonantias Diapente et Diatessaron ubique in concentibus consonare ex altera uidebant in Systematis Syntoni multis locis eas consonantias alteratas esse cum autem notitiam Participationis non haberent non poterant illis in mentem uenire hoc ideo nasci quod consonantiae paululum diminutae adhuc placeant

[-<f.27r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 27r; text: hypodorius, Hypoiastius, Hypophrygius, Hypoaeolius, Hypolydius, Dorius, Iastius, Phrygius, Aeolius, Lydius, Mixolydius, Hyperastius, Hyperphrygius, Hyperaeolius, Hyperlydius, A, E, G, D, F, [Sqb], C, [Sqb] [Sqb], C [G ante corr.], Vt, Re, Mi, Fa, uel potius, b d, b a, b g, b, Circulus harmonicus]

[-<f.27v>-] Ruggiero Giouanelli
compositione a 3 tenori

a 3. In Roma (contiene una

Spoglia Amorsa a cinque. Venetia 1595 contiene Vestiuia i colli del Palestrina et altri madrigali di Claudio da Correggio Gian Maria Nanino Filippo di Monte

Orlando

Iacques Wert

Luca Marentio

Cipriano

D' Orlando di Lasso si stimano i Mottetti a 5. i Madrigali Italiani a 4. le fantasie per sonare a 2 et 3

Crudel acerba inesorabil morte di Luca Marentio nel nono

Standomi un giorno solo alla finestra D' Orlando
Di Claudio Monteverde la settima Muta di Madrigali
[-<f.28r>-] Vestiua i colli di Giannetto. par che sia del modo Eolio.. [[La]] Il Soprano
tiene questo stile. La cadenza finale è in D cosi

[Doni, Aduersaria Musica N, 28r,1; text: adorno]

Vi sono anche queste

[Doni, Aduersaria Musica N, 28r,2; text: intorno, onori, odori]

Il Soprano comincia cosi

[Doni, Aduersaria Musica N, 28r,3; text: Vestiua i colli e le campagne intorno]

Il Basso

[Doni, Aduersaria Musica N, 28r,4; text: Vestiua i colli e le campagne intorno]

La più graue uoce del Basso è A la mi re.

Nel Soprano arriua spesso alla corda F fa ut ch' è la più alta.

et da basso scende in A la mi re. Si che il Sistema del Soprano contiene una sesta minore
Vn Capriotto accordaua il suo tamburos di due corde [di metallo add. supra lin.] col
manico lungo e stretto e col corpo piccolo d' una zucca per terza minore e sonaua per lo
più alla foggia [[che la] della cornamusa tasteggiando solo una corda et percotendo quella
assieme con l' altra a uoto che faceua il bordone Sonaua quasi sempre ne tasti acuti doue
faceua migliore effetto: doppo la [[cant]] cadenza della cantilena faceua un trillo
lunghetto con le corde

Melius poterat ordinari uetus Diagramma diuidendo tonum in V portiones Semitonium
maius in tres minus in duas et singulas [sex add. supra lin.] chordis quae V portiones seu
tonum comprehendunt sexta quoque littera insignire deinde Tonis praecipuis integras et
rectas litteras assignare, Intersitijs uero dimidiatas uel inuersas ita ut uoces unisonae
eodem signo [[note]] penitus notentur non unisonae uero diuerso quoad alterationem.
deinde nigro colore Diatonicas rubro Chromaticas et Enarmonicas notare sed has non in
ipsis lineis sed in spatijs medijs locare

Me primam absumite ferro. Ex Virgilio Si in hoc hemistichio pronuntietur plenam M in
primam prolatio erit aspera et difficilis [[more]] item si more antiquo elidatur

[-<f.28v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 28v,1; text: Chiaui proportionate a ciascuna
parte per tutti i [sette add. supra lin.] Tuoni nell' Instrumento Triarmonico [[doue]] [con
corr. supra lin.] l' Armonie [[sono l']] l' Ipolidia, Doria et Frigia, Soprano, Alto, Tenore,
Basso, Ipolidio, Dorio, Frigio, Lidio, Missolidio, Ipororio, Iporfrigio, 1, 2, 3]

Nelle chiaui del Modo Lidio le prime sono [la prima è ante corr.] del Signor Pietro della
Valle: ma mi pare che stiano meglio nel secondo modo perche la prima chiaue co' b molli
dimostra come si suona et la seconda come si legge o canta

Nelle chiaui del Missolidio le prime sono similmente del Signor Pietro. Le seconde non
tor<na>no bene: ma le terze

Nelle chiaui dell' Ipororio le prime similmente sono del Signor Pietro ma non stanno
b<e>ne ma si bene le seconde

Nelle chiaui dell' Ipofrigio similmente le prime sono del Signor Pietro e non stan<no>
bene ma si bene le seconde

Le chiaui che si segnano con due b molli per b molle si segnano con tre agg<iu>gnendoui
quello d' a la mi re

Quelle che si segnano con due diesi per b molle si noteranno con un solo: togliendosi uia
quello di c sol fa ut

[-<f.29r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 29r; text: Sei gradi delle uoci, Acutissimo,
Sopracuto, Soprano, Mezzosoprano, Contralto, Tenore, Baritono, Basso ordinario, Basso
profondo, 3, 4, 5, 3 [4 ante corr.], 4 [3 ante corr.], [quinta, Netodus acutior, medius,
grauior, Mesodus, Hypatodus, undeicesima, Ipodorio, Ipofrigio, Dorio, Frigio, Ipolidio,
Missolidio, Lidio, Tuoni acuti, Trisdiapason, Bassus grauior, medius, acutior, Tenor,
Sopranus, Hypodorius, Hypophrygius, Hypolydius, Dorius, Phrygius, Lydius,
Mixolydius, Hyperastius, Hyperphrygius, Hyperlydius]

[-<f.29v>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 29v; text: Sistema uniuersale de' Tuoni e delle
uoci [signum], Basso profondo, Hypatodus grauior, 3 [signum], ordinario, [signum],
Baritono, acutior, Tenore, Contralto, Mezzo soprano, Soprano ordinario, Sopracuto,
Acutissimo, Prima classis Senadica, Ipodorio, Ipofrigio, Ipo<olio>, Seconda, Ipolidio,
Dorio, Iastio, Fr<igio>, triadica, Eolio, Lidio, Missolidio Iperiastio, 4, Iperfrigio,
Ipereolio, Iperlidio]

Si potrebbe anco detratta l' estrema uoce graue del Basso profondo e l' estrema acuta
dell' acutissimo saluare la medesima distanza [[(e fo)] di 4 ottaue (e forse meglio) con
alzare il Tenore una quarta sopra il Baritono et altrettanto il Soprano sopra il Mezzo
soprano [[per di]] con differenziare anco le 3 classi con questo maggior interuallo
Qui si salua il numero di 15 corde (che la chiaue [ClefC] uenga nel mezzo: che l' ordine
cominci da C fa ut come ne gl' Instrumenti ordinarij

I Soprani più acuti a Roma tutto quello che possono fare è d' arriuare all' ottaua [[di]]
[sopra corr. supra lin.] G o ad a la mi re un tuono più sù

I circoli maggiori sono per le compositioni a cinque o sei che abbracciano 6 uoci et 3
ottaue

I circoli minori sono per le compositioni a tre che abbracciano 3 uoci et due ottaue

[-<f.30r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 30r; text: Soprano, <Alto>, <Tenore>, <Basso>,
Hypodorio, Dorio, Missolidio, Ipofrigio, Frigio, Ipolidio, Lidio]

A 3 uoci s' adopra il Sistema

A 4 Disdiapason Diapente

A 5. A 6. Trisdiapason

Non prorsus improbabile existimo plures diatessaron olim continuari consueuisse in
progressibus dieseon, [[ita]] [et corr. supra lin.] plures Diapente in Semitonijs, plura
Diapason in Tonis

Si quis oleo lini intus oblinat tibias eae saliu

madefactae non mutantur quod utile uidetur in arundineis

facilius mutantur

Timotheus Thebanus tibicen cuius meminit Lucianus uidetur Alexandrum mouisse ad
arma corripienda

[Melete panta kathairei] symbolum pro fronte operis de musica ueterum. Dictum

Periandri

Clemens Alexandrinus Stromata libro primo [Sikeloi te pros te Italia protoi phyrmigga heuron ou poly ten kitharas leipomenen]

[-<f.30v>-] Prima species Diatessaron et prima Diapente conueniunt Mixolydio: quia ab eo incipiunt Graeci descendendo uidelicet ad alios

De praestantia musicae ueteris

De praestantia studiorum musicorum

De efficacia musica in animis hominum

De scriptoribus musicae Ineptiae quaedam recentiorum auctorum musicae

Diacosmus musicae

Progymnastica musicae ueterum restaurata et ad hodierna praxim accomodata

[[De]] De [tribus add. supra lin.] musicae Generibus eorumque formis

Quod oportet 3 species Diatessaron sumi a [Sqb] [Sqb] sursum et quatuor Diapente ab E sursum probatur etiam ex syllabis progymnasticis ueterum Sic enim 4 species Diapente erant

[Doni, Aduersaria Musica N, 30v,1; text: [ta], [te], [te], [to], Mi, Fa, Vt, Sol, Re, La]

quae alias non bene procederent exempli gratia si speciem tertiam sumemus a C ad G syllabae enim essent [te], [to] [[Phe]] Parhypate Enarmonica apposite uti poterat hac syllaba [the] pro [te] Lichanos Chromatica [tho] pro [to] ut aliqua distinctio fieret

[Doni, Aduersaria Musica N, 30v,2; text: A, [Sqb] [Sqb], C, D, E, F, G, a, [sqb], [Omega], [Ypsilon], [Ny], [Epsilon], [Alpha], [omikron], [ny] [b supra lin.], [signa],[to], [ta], [the], [tho], [te], E, A, [sqb], e, f, c, [signa], b, g, d, a, 28/27, 16/15, 15/14, 14/13, 27/26, 9/8, 26/21, 10/9]

[-<f.31r>-] [Doni, Aduersaria Musica N, 31r,1; text: Secundum Ptolomaeum, A, G, F, E, 8/7, 10/9, 21/20, 28/27, 9/8, 16/15, molle Diatonum, Medium Syntonum]

[[q]] illa species quae primo loco (uersus acutum<)> maius abet interuallum molle est quae medium media quae minus Syntonum Si autem [[mediam]] [secundam corr. supra lin.] rationem respicerimus uidetur potius tertium genus medium fuisse.

Si primam rationem (Semitonij) potius primum genus

Ad hoc exemplum possumus constituere 3 species Diatoni sic diuidendo ditonum et relinquendo semitonium 16/15

[Doni, Aduersaria Musica N, 31r,2; text: 50, 46, 45, 44, 40, Molle, Medium, Syntonum, [sqb], C, D [signa], E, 16/15, 25/23, 10/9, 25/22, 23/20, 9/10, 22/20, 11/10]

Item diuidendo Semiditonum et relinquendo tertio loco [[Dit]] tonum 10/9 sic

[Doni, Aduersaria Musica N, 31r,; text: 240, 230, 225, 220, 200, E, F [signa], G, A, 24/23, 16/15, 12/11, 23/20, 9/8, 11/10, 10/9, Dorius, Iastius, Phrygius, Aeolius, Lydius]

Distantia quae cernitur inter litteras Proslambanomenorum horum Tonorum in ueteri Diagrammate suspicari me facit Semitonio minori distasse Tonum Iastium a Dorio. Sed hac ratione Aeolius magis distat quam Toni spatio ab Iastio. Verum distantia duarum litterarum inter Proslambanomenos Hypoiastij et Hypodorij hanc suspicionem prorsus eleuat. Sed non incongruum [-<f.31v>-] Aeolium distare ab Iastio maiori spatio quam toni tantudem enim ponimus distare Iastium ab Hypolydio

Cum Iastius distet ab Hypophrygio duobus tonis tantudem autem [[diffe]] distet [sqb] a G. a G enim incipiat Hypophrygius a [sqb] Iastius hinc uidetur duci posse ratio cur Iastius uocetur [[acut]] grauior Phrygius. nam Systema Iastij continuatur cum Systemate Hypophrygij quare poterat pariter uocari acutior Hypophrygius. Pari ratione Aeolius distat ditono ab Hypolydio quanti A initialis Aeolij distat ab F initiali Hypodorij ac propterea uocatur grauior Lydius nec obstat in nostro diagrammate tribus semitonij maioribus ac uno minori et in ueteri idem sed ordine paulum mutato inter enim Phrygium et Iastium uidetur esse Semitonium maius et minus inter Dorium et Iastium Similem rationem habet Hypoaeolius cum Lydio (cum augumento diesi) Similem etiam Hyperastius si ei tribuamus speciem # F sed haec species conuenit cum [Sqb] [Sqb] [sqb] quam tribuamus Iastio

Sistema Hypodorium ponatur in D. Hypophrygius in C. et Hypoiastius ponatur in A. Hypoaeolius in G et caetera

In Diagrammate 15 Tonorum a nobis composito Toni duo proximi Semituono minori distantes non habent chordas Diatonicas et chromaticas inuicem unisonas. habent tamen ij qui Semituono maiori distant quod pariter accidit ijsdem Tonijs in uetere diagrammate ijs etiam quibus litterarum interstitia non quadrant exempli gratia Tonus Dorius et Iastius debent distare Semitono maiori ut apud nos in ueteri Diagrammate tamen habent litteras proximas se sequentes ac nihilominus chromaticae Iastij respondent Diatonicis Dorij (id est habent eadem litteras) ut apud nos

Praeterea apud nos comparatis Tonis alternis chromaticae Toni grauioris respondent Diatonicis Toni acutioris exempli gratia chromaticae Hypodorij comparatae Diatonicis Hypoprhygij [Hypoaeolij ante corr.] in ueteri tamen Diagrammate non ubique id fit: non enim fit inter Hypodorium et Hypophrygium [Hypoaeolium ante corr.] sed inter Hypoiastium et Hypoaeolium

Diuis Hieronimus in Psalmum 148 Vbicumque chorus est ibi diuisae uoces in unum canticum congeruntur